مجله علوم پزشکی زانکو/ دانشگاه علوم پزشکی کردستان/ زمستان 1401/ 25-35

مقاله پژوهشی
(Originalpaper)

بررسی وضعیّت ایمنی و بهداشت محیط مهدکودک‌های شهر ایلام در سال 1400

عباس شاهسونی[1]، مهرنوش ابطحی محصل[2]، ماندانا سهرابی[3]* محمدجمیل مرادی[4]

استادیار گروه مهندسی بهداشت محیط، دانشکده بهداشت و ایمنی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.
ashahsavani@gmail.com

دانشیار گروه مهندسی بهداشت محیط، دانشکده بهداشت و ایمنی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.
mehrabtahi@yahoo.com

دانشجوی دوره MPH دانشکده بهداشت و ایمنی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.
Suhrabi2007@yahoo.com

(*اطلاعات تماس نوشته نشده)

دانشجوی دوره MPH دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران.
jamil.moradi8711@gmail.com

چکیده

زمینه و هدف: مهدکودک‌ها یکی از اماکن عمومی هستند که نظارت بر آن‌ها به عهده‌ی واحد بهداشت محیط می‌باشد. از آنجا که بیماری‌های عفونی و انگلی در مهدکودک‌ها که اعضای اصلی آن را کودکان تشکیل می‌دهند به وفور دیده می‌شود، رعایت نکات بهداشتی در آن‌ها از اهمیّت خاصی برخوردار است. مطالعه‌ی حاضر به بررسی وضعیّت ایمنی و بهداشت محیط مهدکودک‌های شهر ایلام در سال 1400 می‌پردازد.

مواد و روش‌ها: در این مطالعه‌ی مقطعی، همه‌ی مهدکودک‌های موجود در سطح شهر ایلام به روش سرشماری مورد بررسی قرار گرفت؛ سپس با استفاده از چک لیست بازرسی بهداشتی از مهدکودک‌های شهری، اطلاعات لازم جمع‌آوری شد و داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار اکسل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: مهدکودک‌های شهر ایلام از نظر بهداشت فردی، بهداشت مواد غذایی، بهداشت ابزار و تجهیزات، بهداشت و ایمنی ساختمان به ترتیب 83/53، 72/98، 81/91 و 71/42 درصد دارای وضعیّت مطلوب بوده و میانگین کل رعایت شاخص‌های بهداشت و ایمنی در این اماکن برابر با 77/47 درصد گزارش گردید.

بحث و نتیجه‌گیری: بر اساس نتایج مطالعه‌ی حاضر، نظارت‌های بیشتر از سوی بازرسان بهداشتی، توجّه ویژه به مباحث ایمنی در زمینه‌ی ساخت و ساز ایمن و اهمّیت دادن به رعایت اصول فنّی ذکر شده در آیین‌نامه‌های بهداشتی مهدکودک‌ها می‌تواند سبب ارتقاء وضعیّت این اماکن و انطباق آن‌ها با استانداردهای مربوطه گردد.

واژه‌های کلیدی: ایمنی، بهداشت محیط، مهدکودک، شهر ایلام.

[Downloaded from zanko.muk.ac.ir on 2026-11-04]

مقدمه

کودکان به عنوان آینده سازان کشور در سال‌های اولیه زندگی نیازمند بستری مناسب جهت رشد و تکامل هستند و هرگونه کم‌توجهی در مسائل بهداشت فردی و محیط زندگی آن‌ها، باعث بروز ضایعه‌ای جبران ناپذیر می‌گردد(1). طبق آمارها رسیدگی به وضعیت بهداشت کودک نه تنها باعث بهبود سلامت در سطح جامعه، بلکه منجر به کاهش میزان هزینه‌های مالی ناشی از بیماری‌های مزمن و جلوگیری از گسترش آن‌ها می‌شود(2). یکی از فعالیت‌های گسترده بهداشت محیط اقدامات اصلاحی می‌باشد؛ که شامل نظارت مستمر بر اماکن عمومی حساسی است که به طور مستقیم با سلامت افراد در ارتباط می‌باشند(3).

اماکن عمومی به مکان‌هایی نظیر دانشگاه‌ها، مدرسه‌ها، مهدهای کودک، هتل‌ها و رستوران‌ها، مسافرخانه‌ها، مساجد، زیارتگاه‌ها، خانه‌های سالمندان، استخرها، سینماها، پارک‌ها، باشگاه‌های ورزشی، ترمینال‌ها و... اطلاق شده که در این میان مهدکودک‌ها یکی از اماکن عمومی پرمخاطره و حساس در جامعه می‌باشند، که به نوعی مسئولیت نگهداری و پرورش کودکان و نیز فراهم نمودن زمینه رشد فکری کودک تا قبل از ورود آن‌ها به دبستان را برعهده دارد. مهدکودک‌ها با توجه به شیفت کاری، محل فعالیت و نوع خدمت رسانی شامل انواع مختلفی نظیر مهدکودک تمام وقت، پاره وقت، تخصصی، شبانه روزی، روستا مهد و.. می‌باشند (4).

با توجه به حضور قشر آسیب پذیر جامعه یعنی کودکان در این اماکن، فضای مهدکودک از نظر فیزیکی بایستی دارای استاندارد و ویژگی‌های خاص برای حضور کودکان باشد. کلیه اصول بهداشت و ایمنی بایستی در مهدکودک مورد توجه قرار گرفته تا بتوان کودکان را از خطرات محیطی که گاهاً از دید بزرگسالان پنهان است دور نموده و عوامل تهدید کننده سلامت کودکان را در محیط مهدکودک‌ها به حداقل ممکن رساند(1).

توجه به استانداردهای فیزیکی، بهداشتی و ایمنی در محیط‌های آموزشی موثرترین عامل رشد کودکان از نظر جسمی و روانی بوده و قدرت یادگیری مطالب را در آن ها افزایش می‌دهد(5). هرگاه سطح ایمنی و بهداشت در این فضاهای آموزشی مناسب نباشد، احتمال وقوع آسیب و جراحت برای کودکان وجود دارد(6).

ناکافی بودن فضای آموزش، مجاورت با مکان غیر بهداشتی و غیر ایمن، قدیمی بودن ساختمان‌ها، شرایط نامناسب سرویس‌های بهداشتی، آبخوری‌ها، ظروف غذا خوری، شرایط نا ایمن زمین بازی و وسایل بازی کودک، کلاس آموزش، وجود گوشه‌های تیز و برنده، نا ایمن بودن پله‌های دسترسی و ... از جمله عواملی هستند که باعث کاهش سطح بهداشت محیط و ایمنی مهد های کودک می‌شوند. طراحی این موارد بایستی متناسب با دستورالعمل های بهداشت و ایمنی بوده تا کمترین میزان خطر آفرینی را برای کودکان به همراه داشته باشد(1, 6). از طرفی زندگی در مهدهای کودک به دلیل تراکم جمعیت و توزیع غذا در بین کودکان زمینه انتقال برخی از بیماری های واگیر را فراهم می‌آورد؛ از جمله این بیماریها می‌توان سرما خوردگی، آنفولانزا، حصبه، مسمومیت‌های غذایی، سل، بیماری، هپاتیت، سالک، اوریون، تبخال، بیماری‌های انگلی و ... را نام برد که به علت حساسیت بدن کودکان در سنین کودکی و با توجه به دوره رشد جسمی و روانی آن‌ها، رعایت ضوابط ایمنی و بهداشتی در جهت تأمین سلامت کودکان بسیار حائز اهمیت است (4, 7). به همین دلیل مرکز سلامت و محیط کار قوانین و مقرراتی را برای مهدهای کودک تدوین

[Downloaded from zanko.muk.ac.ir on 2026-11-04]

نموده که بر اساس آن‌ها کارشناسان بهداشت محیط بایستی در بازرسی‌های خود و بر اساس آیین نامه‌های موجود بر این اماکن نظارت داشته باشند (3, 4).
*کلمه بیماری در متن اضافی بود

اهمیت موضوعات مطرح شده ما را برآن داشت تا وضعیت بهداشتی این اماکن و تطابق یا عدم تطابق آن-ها را با آیین نامه‌های موجود بررسی کنیم؛ چراکه عدم ایجاد شرایط مناسب در این اماکن و تداوم مشکلات در این زمینه صدمات چشمگیری بر سلامت کودکان وارد خواهد نمود؛ که این مسئله به نوبه خود خسارات جبران ناپذیری را به جامعه تحمیل خواهد کرد. لذا با توجه به اهمیت بهداشتی این اماکن، هدف از این پژوهش بررسی وضعیت ایمنی و بهداشت محیط مهدکودک‌های شهر ایلام در سال 1400 می‌باشد.

مواد و روش کار

این پژوهش به صورت مقطعی در شهر ایلام در سال 1400 انجام شد. همه‌ی مهدکودک‌های موجود در سطح شهر ایلام (تعداد 57 واحد) به روش سرشماری، بوسیله محقق و در حضور کارشناس بهداشت محیط مراکز مربوطه، مورد بررسی قرار گرفت. سپس با استفاده از چک لیست بازرسی بهداشتی از مهدکودک‌های شهری با کد فرم 150/920318، از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اطلاعات لازم جمع‌آوری شد. این چک لیست دارای 76 سؤال در چهار بعد بهداشت فردی (10 سوال) ، بهداشت مواد غذایی (21 سؤال)، بهداشت ابزار و تجهیزات (19 سؤال) و بهداشت و ایمنی ساختمان (26 سؤال) می باشد. تمامی سؤالات موجود در چک لیست بازرسی از مهدکودک‌ها دارای سه سطح پاسخگویی به شکل: 1- بله 2- خیر و 3- مصداق ندارد می‌باشد. داده‌های جمع‌آوری شده، پس از تبدیل از نوع کیفی به کمی، با استفاده از نرم‌افزار Excel مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. با توجه به مطالعات پیشین انجام شده، در بررسی مهدکودک‌ها درصد مطلوبیت از اهمیت زیادی برخوردار می باشد که در این مطالعه برای به دست آوردن وضعیت بهداشتی هر کدام از قسمت های چک لیست و همچنین درصد تطابق، عدم تطابق و مصداق ندارد سوالات از رابطه 1 استفاده شده است(8).

$$\text{درصد مطلوبیت} = \frac{\text{فراوانی}}{\text{فراوانی کل}} \times 100 \quad (1) \text{ رابطه}$$

یافته‌ها

نتایج به دست آمده از مطالعه حاضر به ترتیب جدول های یک تا چهار آورده شده است.

جدول 1: درصد فراوانی شاخص‌های بهداشت فردی مهدکودک های شهر ایلام در سال 1400

ردیف	شاخص	وضعیت	
		تطابق با آیین نامه (درصد)	عدم تطابق با آیین‌نامه (درصد)
1	استفاده از دستکش یکبار مصرف هنگام زخم و بریدگی و تاول	100/00	0
2	شستشوی صحیح دست‌ها	91/33	08/67
3	کارت بهداشت معتبر	71/67	28/33
4	گواهینامه معتبر آموزش بهداشت	70/67	29/33
5	ناخن کوتاه	93/33	06/67
6	ممنوعیت ورود افراد متفرقه	97/00	03/00
7	ممنوعیت استعمال دخانیات توسط پرسنل	100/00	0
8	اطلاع رسانی ممنوعیت استعمال دخانیات	100/00	0

[Downloaded from zanko.muk.ac.ir on 2026-11-04]

ردیف	شاخص	وضعیت	
		تطابق با آیین نامه (درصد)	عدم تطابق با آیین‌نامه (درصد)
9	روپوش سالم و تمیز	44/67	55/33
10	سالم و تمیز بودن لباس سایر کارکنان	66/67	33/33

همانطور که در جدول یک مشاهده می‌شود در بخش مربوط به بهداشت فردی، بیشترین فراوانی مربوط به استفاده از دستکش یکبار مصرف هنگام زخم و بریدگی و تاول، ممنوعیت استعمال دخانیات و نصب بر چسب اطلاع‌رسانی ممنوعیت استعمال دخانیات با فراوانی100 درصد و کمترین فراوانی مربوط به استفاده از روپوش سالم و تمیز با فراوانی 44/67 درصد می‌باشد.

جدول 2: درصد فراوانی مطلوبیت شاخص‌های بهداشت مواد غذایی مهدکودک‌های شهر ایلام در سال 1400

ردیف	شاخص	وضعیت		
		تطابق با آیین نامه (درصد)	عدم تطابق با آیین‌نامه (درصد)	مصداق ندارد (درصد)
1	استفاده از کلاه	45/33	54/67	0
2	دارا بودن محل مشخص برای نگه داری وسایل	63/33	36/67	0
3	نصب راهنمای شستشوی دست	100/00	0	0
4	سالم سازی سبزیجات و صیفی جات	46/67	53/33	0
5	جابجایی و حمل و نقل مواد غذایی مورد استفاده	82/33	17/67	0
6	دمای پخت مواد غذایی	75/67	24/33	0
7	دما ی یخچال، فریزر، سردخانه	75/33	24/67	0
8	نگهداری مناسب با رعایت زنجیره سرد و گرم مواد غذایی	85/67	14/33	0
9	بهداشت یخ مصرفی	91/33	08/67	0
10	بهداشت تخم مرغ مصرفی	100/00	0	0
11	تفکیک مواد غذایی از مواد شوینده و شیمیایی	88/33	11/67	0
12	ممنوعیت استفاده از رنگ و اسانس غیرمجاز	81/33	18/67	0
13	جداسازی مواد غذایی خام و پخته و... در یخچال	55/67	44/33	0
14	مواد غذایی بسته بندی	100/00	0	0
15	یخ زدایی (دیفراست) مواد غذایی منجمد	91/67	08/33	0
16	خود کنترلی و خود اظهاری بهداشتی توسط مالک	0	0	100/00
17	نمونه برداری بر اساس دستورالعمل خود کنترلی	0	0	100/00
18	مواد غذایی مورد استفاده	91/33	08/67	0
19	ظروف نگه داری ادویه جات و مواد غذایی خورنده	81/33	18/67	0
20	محلول‌های ضدعفونی کننده و گندزدا	85/67	14/33	0
21	تاریخ مصرف مواد غذایی	91/67	08/33	0

[Downloaded from zanko.muk.ac.ir on 2026-11-04]

همانطور که در جدول دو مشاهده می‌شود در بخش بهداشت مواد غذایی، تفکیک مواد غذایی ؛ نصب راهنمای شستشوی دست، بهداشت تخم مرغ مصرفی و اصول بسته بندی مواد غذایی با بیشترین فراوانی (100/00 درصد) و عدم استفاده از کلاه توسط کارکنان دست‌اندر کار در تهیه و توزیع مواد غذایی با کمترین فراوانی (45/33 درصد) گزارش گردید.

جدول 3 : درصد مطلوبیت شاخص‌های بهداشت ابزار و تجهیزات مهدکودک‌های شهر ایلام در سال 1400

ردیف	شاخص	وضعیت	
		تطابق با آیین‌نامه (درصد)	عدم تطابق با آیین‌نامه (درصد)
1	سالم بودن یخچال، فریزر و سردخانه	91/33	08/67
2	مجهز بودن سینک ظرفشویی به آب سرد و گرم و اتصال به شبکه فاضلاب	97/33	02/67
3	شستشوی صحیح ظروف	73/67	26/33
4	سالم و تمیز بودن ظروف مورد استفاده	93/33	06/67
5	سالم و تمیز بودن دستگاه‌های مورد استفاده	95/33	04/67
6	جنس و مشخصات ظروف	95/67	4/33
7	جلوگیری از آلایندگی هوا	91/67	8/33
8	ضد زنگ و سالم بودن میزهای کار	83/67	16/33
9	تخته کار	81/67	18/33
10	وضعیت بهداشت و ایمنی اسباب بازی	93/67	06/33
11	سالم و بدون زنگ بودن ویترین‌ها و قفسه‌ها	52/67	47/33
12	سالم و تمیز بودن میزها و صندلی‌ها	91/33	08/67
13	وسایل گرمایشی و سرمایشی	67/33	32/67
14	بهداشت وسایل خواب و استراحت	83/67	16/33
15	وضعیت بهداشت و ایمنی گهواره و تخت خواب	81/33	18/67
16	جعبه کمک‌های اولیه	61/33	38/67
17	وسایل اطفاء حریق	52/67	47/33
18	تلفن رسیدگی به شکایات	97/33	02/67
19	ایمنی کلید ، پریز و سیم کشی تجهیزات برقی	71/33	28/67

همانطور که در جدول سه مشاهده می‌شود در بخش بهداشت ابزار و تجهیزات، بیشترین میزان مطلوبیت مربوط به مجهز بودن سینک ظرفشویی به آب سرد و گرم و اتصال به شبکه فاضلاب و نصب برچسب تلفن رسیدگی به شکایات مردمی با فراوانی (97/33 درصد) و کمترین میزان مطلوبیت مربوط سالم و

[Downloaded from zanko.muk.ac.ir on 2026-11-04]

بدون زنگ بودن ویترین‌ها و قفسه‌ها و عدم رعایت اصول ایمنی وسایل اطفاء حریق با کمترین فراوانی (52/67 درصد) مشاهده شد.

جدول 4: درصد فراوانی شاخص‌های بهداشت و ایمنی ساختمان مهدکودک‌های شهر ایلام در سال 1400

ردیف	شاخص	وضعیت		
		تطابق با آیین نامه (درصد)	عدم تطابق با آیین نامه(درصد)	مصداق ندارد (درصد)
1	سیستم آبرسانی	100/00	0	0
2	سیستم جمع آوری و دفع فاضلاب	100/00	0	0
3	سیستم جمع آوری و دفع پسماند	92/67	07/33	0
4	کنترل حشرات و جوندگان	66/67	33/33	0
5	سرویس‌های بهداشتی پرسنل	76/33	23/37	0
6	سرویس‌های بهداشتی کودکان	86/33	13/37	0
7	وضعیت و شرایط حمام‌ها	76/27	23/73	0
8	پوشش دیوار، کف و سقف محل طبخ و آبدارخانه	86/67	13/33	0
9	پوشش دیوار، کف و سقف سالن غذا خوری	86/67	13/33	0
10	پوشش دیوار، کف و سقف انبار مواد غذایی	91/67	08/33	0
11	پوشش دیوار، کف و سقف سردخانه مواد غذایی	96/33	03/67	0
12	سالم و بدون زنگ زدن درب و پنجره	83/33	16/67	0
13	دما و رطوبت	86/67	13/33	0
14	روشنایی	76/67	23/33	0
15	تهویه مطلوب	81/67	18/33	0
16	وضعیت سرو صدا	100/00	0	0
17	اتاق استراحت	37/33	62/67	0
18	ظرفیت کلاس‌های آموزشی	68/67	31/33	0
19	پوشش سقف کلاس‌های آموزشی	82/50	17/50	0
20	پوشش کف کلاس‌های آموزشی	84/33	15/67	0
21	پوشش دیوار کلاس‌های آموزشی	81/35	18/65	0
22	وضعیت ایمنی گوشه و زوایای دیوارها	45/33	54/67	0
23	وضعیت ایمنی پوشش سطوح و کف فضاهای بازی	33/74	66/26	0
24	وضعیت بهداشت محل تعویض کودکان شیرخوار	0	0	100/00
25	وضعیت بهداشت اتاق مادر و کودک	0	0	100/00
26	ایمنی پله ها و راهرو ها	35/75	64/25	0

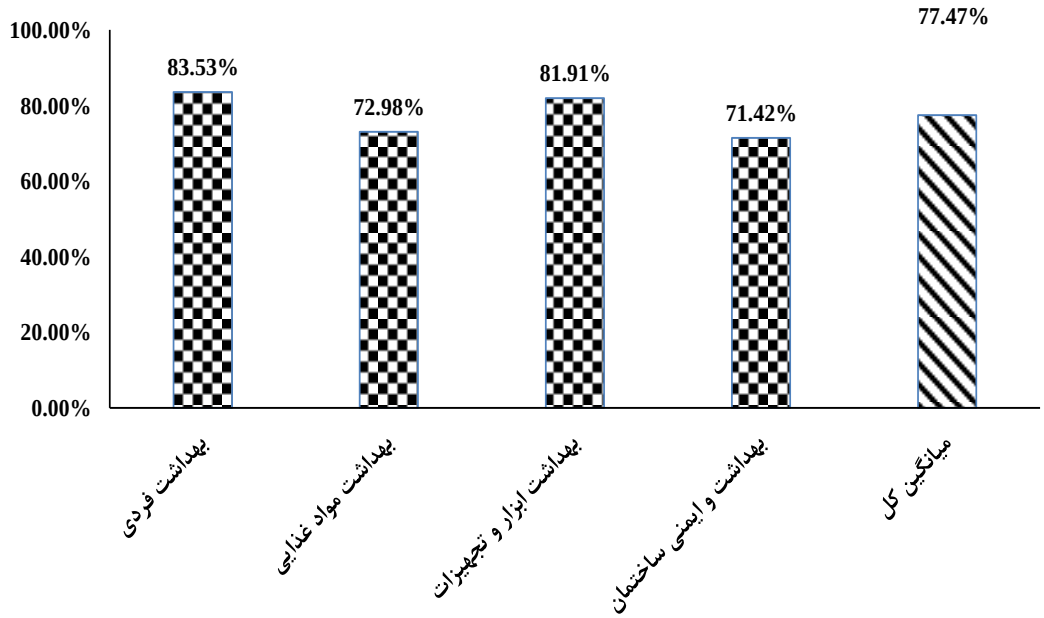
همانطور که در جدول چهار مشاهده می‌شود در بخش بهداشت ساختمان، بیشترین فراوانی برای سیستم آبرسانی، سیستم جمع‌آوری و دفع فاضلاب و وضعیت سرو صدا با فراوانی (100/00 درصد) و کمترین

[Downloaded from zanko.muk.ac.ir on 2026-11-04]

فراوانی مربوط به وضعیت ایمنی پوشش سطوح و کف فضاهای بازی (33/74 درصد) و ایمنی پله‌ها و راهرو- ها (35/75 درصد) مشاهده گردید.

جدول 5: وضعیت شاخص‌های بهداشت و ایمنی در مهدکودک‌های شهر ایلام در سال 1400

ردیف	وضعیت شاخص بهداشتی	مطابق با آیین‌نامه (درصد)	عدم تطابق با آیین نامه (درصد)	مصداق ندارد (درصد)
1	بهداشت فردی	83/53	16/47	0
2	بهداشت مواد غذایی	72/98	17/50	09/52
3	بهداشت ابزار و تجهیزات	81/91	18/09	0
4	بهداشت و ایمنی ساختمان	71/42	20/89	07/69
5	میانگین کل	77/47	18/23	04/30

نمودار 1 : وضعیت مطلوبیت شاخص‌های بهداشت و ایمنی در مهدکودک‌های شهر ایلام در سال 1400

جدول پنج و نمودار یک وضعیت شاخص‌های بهداشت فردی، بهداشت مواد غذایی، بهداشت ابزار و تجهیزات ، بهداشت و ایمنی ساختمان مهدکودک‌های شهر ایلام در سال 1400 را نشان می‌دهد که بیشترین درصد مطلوبیت مربوط به بخش بهداشت فردی با فراوانی 83/53 درصد و کمترین درصد مطلوبیت مربوط به بخش بهداشت و ایمنی ساختمان با فراوانی 71/42 درصد می‌باشد.

بحث

[Downloaded from zanko.muk.ac.ir on 2026-11-04]

در این پژوهش با توجه به نتایج بدست آمده در بخش بهداشت فردی، نتایج مطالعه نشان داد که بیشترین فراوانی مربوط به استفاده از دستکش یکبار مصرف هنگام زخم و بریدگی و تاول، ممنوعیت استعمال دخانیات و نصب برچسب اطلاع رسانی ممنوعیت استعمال دخانیات با فراوانی100 درصد می-باشد. در مطالعه عسگری و همکاران در سال 1394، بهترین پارامتر در بخش بهداشت فردی ممنوعیت استعمال دخانیات با فراوانی 100 گزارش شد و از نواقص بهداشتی در این مطالعه اخذ کارت بهداشت توسط تنها 20 درصد از پرسنل بود(4). در مطالعه حاضر 44/67 درصد از پرسنل از روپوش سالم و تمیز استفاده کرده‌اند که در این زمینه عدم انجام برنامه‌های نظارتی مستمر و دقیق در این مراکز قابل شهود می-باشد. نتایج این تحقیق نشان داد که بیشتر مهدکودک-های مورد مطالعه در بعد بهداشت فردی دارای وضعیت مطلوب (83/53 درصد) بوده‌اند که این مسئله نشانگر اهمیت مسائل بهداشتی در مهدکودک ها می‌باشد. در مطالعات انجام شده با موضوع مشابه در قزوین(1)، تربت حیدریه (4)، شاهرود(9) وضعیت بهداشت فردی به ترتیب برابر با 51/4، 60 و 60 درصد گزارش شد. مقایسه نتایج این بخش از تحقیق با داده‌های خروجی سایر پژوهش‌های انجام شده در این زمینه، نشان از عملکرد قابل قبول و رضایت بخش بازرسان بهداشت محیط شهر ایلام از مهدکودک‌های تحت پوشش مراکز مربوطه می‌باشد.

در بخش مربوط به بهداشت مواد غذایی در مهدکودک‌های شهر ایلام، تفکیک مواد غذایی، نصب راهنمای شستشوی دست، بهداشت تخم مرغ مصرفی و اصول بسته بندی مواد غذایی دارای بیشترین میزان فراوانی (100 درصد) بود. نتایج تحقیق لولویی و همکاران در سال1392با موضوع وضعیت بهداشت مواد غذایی مهدکودک‌های شهر کرمان(10) برابر با 90 درصد گزارش گردید، این میزان در مطالعه حاضر برابر با 72/98 درصد بود که عمده نواقص در این بخش عدم استفاده از کلاه توسط کارکنان دست اندر کار در تهیه و توزیع مواد غذایی با کمترین میزان فراوانی (45/33 درصد) گزارش شد، که نیازمند توجه بیشتر بازرسان بهداشت محیط به رعایت اصول و دستورالعمل های موجود در بخش بهداشت مواد غذایی است.

نتایج این مطالعه در بخش بهداشت ابزار و تجهیزات، بیشترین میزان مطلوبیت مربوط به مجهز بودن سینک ظرفشویی به آب سرد و گرم، اتصال به شبکه فاضلاب و نصب برچسب تلفن رسیدگی به شکایات مردمی با فراوانی (97/33 درصد) می‌باشد. در مطالعه مشابه عسگری و همکاران در تربت حیدریه، آیتم های میز و صندلی کودکان و وسایل بازی دارای وضعیت مطلوب (85 درصد) و آیتم بهداشت ظروف مواد غذایی دارای وضعیت نا مطلوب (66 درصد) گزارش شد(4).

نتایج تحقیق در بخش ابزار و تجهیزات در این مطالعه حاکی از آن است که وضعیت بهداشت و ایمنی ویترین‌ها، قفسه‌ها و کپسول‌های اطفاء حریق از عمده نواقص در این بخش با کمترین فراوانی (52/67 درصد) می‌باشد. سالم نبودن و زنگ زدگی قفسه و ویترین‌ها، عدم نصب مناسب و شارژ نبودن کپسول‌های اطفاء حریق از دلایل پایین بودن میزان مطلوبیت در این بخش گزارش شد. در مجموع در این مطالعه 81/91 درصد از مهدکودک‌های شهر ایلام در بخش بهداشت ابزار و تجهیزات دارای مطلوبیت هستند که مغایر با نتایج مطالعات در تربت حیدریه (74/33درصد) و کرمان (27 درصد) می باشد(4, 10).

[Downloaded from zanko.muk.ac.ir on 2026-11-04]

در این مطالعه، در بخش بهداشت ساختمان، وضعیت سیستم آبرسانی، سیستم جمع آوری و دفع فاضلاب و سر و صدا با بیشترین میزان مطلوبیت (100درصد) و کمترین فراوانی مربوط به وضعیت ایمنی پوشش سطوح و کف فضاهای بازی (33/74 درصد) و ایمنی پله‌ها و راهروها (35/75 درصد) می-باشد.

نتایج مطالعه لولویی و همکاران در بررسی وضعیت بهداشتی مهدکودک‌های شهر کرمان نشان داد که ایمنی وسایل بازی و کفپوش ساختمان 27 درصد، ایمنی محل بازی کودکان 36 درصد و ایمنی میز و نیمکت 95 درصد با استانداردهای ایمنی همخوانی دارد(9). مطالعه عسگری و همکاران در شهر تربت حیدریه وضعیت بهداشت ساختمانی مهدکودک ها؛ بهترین آیتم دیوار ساختمان با 75 درصد و پوشش دیوار با 35 درصد مطلوبیت ضعیف ترین پارامتر می باشد و در مجموع 55/50 درصد مهدکودک های سطح شهرتربت حیدریه از لحاظ بهداشت ساختمانی مطلوب بودند(4).

نتایج این مطالعه حاکی از آن است که وضعیت بهداشت و ایمنی ساختمان دارای 71/42 درصد میزان مطلوبیت است و در این زمینه وضعیت مهد کود ک های شهر ایلام همانند مهدکودک‌های موجود در مطالعات تربت حیدریه (55/50 درصد مطلوبیت) و کرمان (مطلوبیت 30 درصد) با وضعیت مناسب فاصله زیادی دارد و نیازمند تلاش بیشتر مسئولین مرتبط جهت بهبود می‌باشند(4, 10).

بر طبق یافته‌های پژوهشی عمده نواقص بهداشت و ایمنی ساختمان در مهدکودک‌های شهر ایلام وضعیت ایمنی پوشش سطوح و کف فضاهای بازی و ایمنی پله‌ها و راهروها بوده که در این زمینه نظارت های مهندسی بیشتری از سوی بازرسان بهداشتی را می‌طلبد و نیز توجه ویژه به مباحث ایمنی در زمینه ساخت و ساز ایمن و نیز اهمیت دادن به رعایت اصول فنی ذکر شده در آیین نامه‌ها و دستورالعمل‌های بهداشتی مهدکودک‌ها باعث ارتقاء وضعیت این اماکن و انطباق این مراکز با استانداردهای مربوطه می‌گردد.

در تحقیق حاضر و بصورت کلی در 4 بعد بهداشت فردی، بهداشت مواد غذایی، بهداشت ابزار و تجهیزات، بهداشت و ایمنی ساختمان در مهدکودک-های سطح شهر ایلام 77/47 درصد میزان مطلوبیت گزارش شد؛ که جهت ارتقاء و بهبود وضعیت بهداشت و ایمنی در این مراکز پیشنهاد می‌شود، واحد ایمنی و بهداشت محیط در مراکز بهداشتی با نظارت و کنترل مستمر این اماکن و تدوین قوانین عملی و نظارت بر اجرای آن‌ها و نیز ارائه آموز ه های مناسب سلامت کودکان در مهدکودک‌های شهر ایلام را تضمین نمایند.

نتیجه‌گیری

نتایج این تحقیق نشان داد که وضعیت ایمنی و بهداشت محیط مهدکودک‌های موجود در سطح شهر ایلام از وضعیت قابل قبولی جهت ارتقای سطح کیفی و نیز حفظ سلامت جسمی کودکان در مقایسه با سایر تحقیقات انجام شده در این زمینه برخوردار می‌باشد.

ملاحظات اخلاقی

در مراحل این تحقیق، نتایج بدست آمده از چک لیست‌های تکمیل شده مهدکودک‌ها بدون هیچگونه تغییراتی جهت آنالیز به نرم افزار اکسل وارد شد.

تشکر و قدردانی

بر خود لازم می‌دانم که از همکاری دکتر عباس شاهسونی (استاد راهنما) و دکتر مهرنوش ابطحی (همکار طرح) کمال تشکر و قدردانی را داشته باشم . برای این عزیزان آرزوی سرسبزی و نشاط را از ایزد منان خواهانم.

دستورالعمل‌های اخلاقی

[Downloaded from zanko.muk.ac.ir on 2026-11-04]

این مقاله حاصل بخشی از پایان نامه با عنوان بررسی وضعیت ایمنی و بهداشت محیط مهدهای کودک شهر ایلام در سال 1400، در دوره MPH، مصوب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی، در سال 1399، با کد اخلاق به شماره IR.SBMU.PHNS.REC.1400.094 اخذ شده از کمیته ملی اخلاق در پژوهش های زیست پزشکی می‌باشد.

حمایت مالی

در پایان از حمایت‌های مالی انجام شده توسط دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در طول این مطالعه، تشکر ویژه را دارا می‌باشم.

References

1. Mahdavidoost F, Kakavand F, Ali Jamali H, Karbord AA.Study of the environmental health status of kindergartens in Qazvin. Scientific Journal of Perception. 2016;11(42):1-7.
2. Ramavandi B, Hajivandi A, Fouladvand M, Shahverdi M. Comparative survey of environmental health status of schools have health trainer and without health trainer in Bushehr province. Iranian South Medical Journal. 2015;18(4):800-9.
3. Motevallihaghi SM, Najm M, Fakhar M, Gholami S, Motevallihaghi S. Prevalence of Enterobius vermicularis infection among kindergartens of Sari and Babol cities during 2011. Journal of Mazandaran University of Medical Sciences. 2013;22(1):240-2.
4. BarjastehAskari F, Sarmadi M, Davoudi M, Khonyagar A, Chinsarimehne M, Nezam SN, et al. The investigation of environmental health and safety status of kindergartens in Torbat Heydariyeh and rural kindergartens in Zaveh in 2015-2016. Journal of Student Research Committee of Torbat Heydariyeh University of Medical Sciences. 2019;1(1):8-17.
5. Dargahi A, jangjoo S, Dargahi A, Amirian T. Investigation of the environmental health and safety status among schools in Parsabad Moghan City. 16th National Congress of Environmental Health.Tabriz;2013.
6. Khosrow HT, Habib M, Shahla K, Baratali R, Afshin B. Prevalence of intestinal parasitic infections among primary school attending students in Barandooz-Chay rural region of Urmia, West Azerbaijan province, Iran in 2008. African Journal of Microbiology Research. 2011;5(7):788-91.
7. Zazouli MA, Abadi MH, Yousefi M. Investigating the Environmental Health and Safety Indices among Schools in Mazandaran Province, Iran. Journal of health research in community. 2015;1(1):28-34.
8. Nourmoradi H, Haghighat GA, Karimi A, Mazloomi S. The Study of Environmental Health Status of Male Student Dormitories of Ilam University of Medical Sciences in 2017. Journal of Jiroft University of Medical Sciences. 2017;4(1):164-72.
9. Rahimi H, Dehghani M, Norouzi P, Fazli M. Frequncy of Giardia lamblia and Enterobius vermicularis Infections in Shahroud Kindergartens in 2013. Journal of Ardabil University of Medical Sciences. 2015;15(1):7-14.
10. Loloie M, Eybpoush S, Khaldari F, Molaii L. A study on health status of kindergartens in Kerman. 16th national conference on environmental health.Tabriz; 2013.

[Downloaded from zanko.muk.ac.ir on 2026-11-04]

Original paper

The study of safety condition and environmental health status of kindergartens Ilam city in 2021

Abstract:
Background and Aim: Kindergartens are one of the public places that supervised by environmental health unit. Since infectious and parasitic diseases are abundant in kindergartens, the main members of which are children, observing hygienic points in them is of great importance. The present study investigates the safety condition and environmental health status of kindergartens Ilam city in 1400.
Materials and Methods: In this cross-sectional study, all of kindergartens in Ilam city were evaluated by census method. Then, using a health inspection checklist from urban kindergartens, the necessary information was collected and data using Excel software were analyzed.
Results: Kindergartens Ilam city in terms of personal hygiene, food hygiene, tool and equipment hygiene, health and safety building were 83.53%, 72.98%, 81.91% and 71.42% respectively and the average of observing health and safety indicators in these places 77.47% was reported.
Discussion and Conclusion: According to the results of this study, more supervision by health inspectors, paying special attention to safety issues in the field of safe construction and attention to observing the technical principles mentioned in the health regulations of kindergartens can promotion the status of these places and adaptation them to the relevant standards.
Keywords: Safety, Environmental Health, Kindergarten, Ilam City.

[Downloaded from zanko.muk.ac.ir on 2026-11-04]